

„EJ, RÁÉRÜNK ARRRA MÉG”?

Örülök Török Ádám tagtársunk vitacikkének, a szerkesztőség kérésére szívesen fűzök hozzá néhány adatot. Török kolléga tréfásnak szánt „fejtőróval” kezdi dolgozatát, indításként jómagam is idézhetném a jól ismert, régi pesti mondást: „egy újszülöttnek minden régi vicc új!”. Szinte vágni lehetett, hogy fiatalabb tagtársaink köréből újból felbukkan az évtizedek óta szüntelenül, újra és újra napirendre kerülő gond Akadémiánk szervezeti felépítéséről. Mondhatom: a gond jöttányit sem csillapodott az évtizedek alatt! Sőt, a tudományterületek differenciálódásával, új és új diszciplínák önállósodása révén még csak növekedett!

Jómagam harmincöt éve vagyok az Akadémia tagja, megszámloltam: velem együtt hamisonöten vagyunk ennyi idő óta vagy valamivel régebben még élő tagjai tekintélyes testületünknek. Jól emlékezhetünk arra, hogy e viszonylag hosszú időszakban, ahogy magamban felidézhetem, legalább féltucatnyi alkalommal volt közgyűlési, elnökségi, sőt nyilvános sajtóvita tárgya a korszerűtlen akadémiai struktúra. És nem csak, nem elsősorban a tagválasztás és a taglétszám következetlenségei miatt, ahogy ezt a kérdést Török Ádám felveti. Hanem az ellehetetlenült, korszerűtlen, szinte működésképtelen, felduzzadt létszámú és egyben kiürült tartalmú osztályok, osztályülések miatt. A gondok felvetését egyszer sem követték tettek, legfeljebb a fizikusok és a matematikusok érték el közös osztályuk különválását. A pillanatnyi egyéni és csoportérdekek, az elemző tanulmányozás szándékának hiánya tolja egyre későbbre és későbbre egy korszerűbb, átláthatóbb akadémiai szerkezet iránti törekvéseket és konkrét intézkedéseket. E

hozzászólásomban csak a legutóbbi, 2000-2002. évi, félbemaradt próbálkozásra hívom fel főleg fiatalabb tagtársaim figyelmét:

1.) Az Akadémia 2000. májusi közgyűlésének határozata alapján Struktúra Bizottság (SB) alakult, amely már május 23-án megtartotta alakuló ülését. Elnöke Gergely János, társelnökei pedig Nagy Károly és Kulcsár Kálmán lettek (utóbbi tagtársunk Török kolléga osztályának tagja és volt osztályelnöke!). Ez az SB széleskörű konzultációt folytatott az osztályokkal, a területi bizottságokkal, a kutatóintézetek vezetőivel és más akadémiai vezetőikkel, illetve testületekkel. Az eszmecsereik nemcsak a szerkezetre, de sok más fontos kérdésre, összesen kilenc(!) problémára terjedtek ki. Az SB első összefoglaló jelentését a 2001. novemberi közgyűlés elé terjesztette. A beérkezett vélemények között megtaláltam azt is, amelyet az akkori Tudósklub vezetőjeként én írtam. Ebből idézek: „Úgy vélem, hogy ez a célszerűtlen, szinte kezelhetetlen szerkezet *megérett a változtatásra!* Úgy gondolom, hogy ezt a változtatást nagyobb szerkezeti átalakítás nélkül, a ma is meglévő alapokon, a ma működő egységek *ésszerű* átcsoportosításával meg lehet valósítani. Az átcsoportosítás alapelvei: (a) a racionalitás felfordulás nélkül, (b) az adminisztratív létszám nem bővíülhet, (c) rugalmasság, mobilitás a hivatal működésében, a most tapasztalható, 11 osztályirodán belüli sok „üresjárat” kiküszöbölése. Számomra régóta evidencia, hogy az egyetlen *természetesen adott* megoldás *a három tudományterületet reprezentáló 3 nagy egység szervezése!* Három ilyen nagyobb Osztály nem lenne kevésbé irányítható, mint a mai 11 különálló, mára már bántóan «ki-ürült»

gyengécske adminisztráció. Az Osztályok irodáinak mai apparátusa természetes módon tömöríthető a három nagy részlegbe, a titkárok egyelőre maradnának titkárok, az osztályelnökök az illetékes alelnök mellett *osztályelnök-helyettesek* lennének. A mai 11 Osztály adminisztratív személyi állománya könnyen átcsoportosítható a 3 nagyobb irodába, ily módon a mai ún. Főosztályok is újabb, dinamikusabb szerepkört kapnának és a kialakítandó három nagyobb irodával fuzionálhatnának. [...] Az új, háromosztatú szerkezet azt vonná maga után, hogy a formális osztályülések frekvenciája csökkenne: félvenként 2-3 ülés elegendő lenne, ezek amolyan *kisebb közgyűlések*ké alakulnának, az érdemi munka már manapság is a bizottságokban zajlik... Ez a 3 új, nagyobb grémium az évi teljes közgyűlés(ek)e)t is nagyban tehermentesítené.”

2.) Az SB kérielt javaslatait a 2001. novemberi közgyűlés már tárgyalta, ebben a tervezetben az SB „három tudományterületi szekció” javasolt létrehozni, ámbar csupán „koordinációs és konzultációs feladatok ellátására”. Az SB a „trifurkációs” elvet tehát vállalta, de gyakorlatilag visszavonult!

3.) A 2002. május 6-i közgyűlésen az SB zárójelentést tett, miután úgy vélte, hogy „jelenlegi összetételben munkáját befejezettek tekintti”. Ebben a végső jelentésében a szerepel, hogy „a Köztestület a javasolt három tudományterületi szekció létrehozásával nem ért egyet”. Ezért az SB „javaslatát nem terjeszti elő a 2002. májusi Közgyűlésen”. A visszavonulás újabb lépése!

4.) Végül: a 2002. májusi Közgyűlés az SB jelentését tudomásul vette, és *állást foglalt a*

munka új bizottsággal történő folytatása mellett (Akadémiai Értesítő. 2002. július 12.).

A fent említett 2002. májusi Közgyűlés óta három esztendő telt el. Mondanom sem kell, hogy a szóban forgó ügyben azóta semmi sem történt. Sem az említett Bizottság újjáalakulása, sem a szerkezeti átalakítás terén. Ezért is tartom időszerűnek és serkentő hatásúnak Török Ádám tagtársam írását, aki záró bekezdésében a következőket írja: „Gondolkodni lehetne más, talán radikálisabb szerkezeti javaslatokon is.”

Magam ma is kitartok a háromosztatú akadémiai struktúra célszerűsége mellett. Megvallom, e gondolat ápolásában engem semmiképpen sem a tudományok osztályozásának logikája vezetett és vezet, hiszen egy ilyen klasszifikáció manapság szinte reménytelen! Hová való a matematika? Hova tegyük a kognitív diszciplínákat (informatika, nyelvtudomány, pszichológia, agyelmélet stb.)?

Török Ádám más, találó példákat is felsorolt.

A „trifurkáció” nem más, csupán egy praktikusnak tűnő, ésszerű és logikus elgondolás. Igazodás a bevált alelnöki „triumvirátus” gyakorlatához, valamint az egykor még jól funkcionáló hármastudományi felosztás elvéhez! Persze a tagjelölés és -választás Török Ádám által fájlat gondjait nem orvosolná hirtelen, de egy kellően átgondolt társadalomtudományi tömb sokféle aránytalanság feloldása felé billentené a sokat próbált akadémiai arányokat. Mindenesetre jó lenne, ha a sorozatos nekigyürkőzéseket végre tettek váltanák fel! Avagy Pató Pál úrnak lenne igazga: „Ej, ráérünk arra még”?

Ádám György
rendes tag